

ÍNDEX

CURIOSITATS HISTÒRIQUES

- 1. Els carrers de Barcelona**
- 2. Encants i racons de Barcelona**
  - 2.1. La Rambla**
    - 2.1.1. Rambla de Canaletes**
    - 2.1.2. Rambla dels Estudis**
    - 2.1.3. Rambla de les Flors**
    - 2.1.4. Rambla dels Caputxins**
    - 2.1.5. Rambla de Santa Mònica**
  - 2.2. Barri Gòtic**
  - 2.3. La Ribera**
  - 2.4. El Raval**
  - 2.5. L'Eixample**

CURIOSITATS LITERÀRIES

El Quixot a Barcelona

ESTABLIMENTS HISTÒRICS

- 1. Teatres, cafès i entreteniment**
- 2. Restaurants i hotels**
- 3. Botigues**

PEL·LÍCULES

---

* Textos escrits per *Mireia Tubau*, guia turística de Catalunya.

CURIOSITATS HISTÒRIQUES

1. ELS CARRERS DE BARCELONA

Abans els carrers de la nostra ciutat no tenien nom. La població era tan petita que gairebé tothom es coneixia i, quan calia donar una adreça, n'hi havia prou de dir si hom vivia al davant, al costat o tres portes més enllà. Barcelona no va arribar a tenir 164.000 habitants fins a 1850; per tant, ens podem fer una idea de la reduïda població d'aquella època.

Antigament les cases humils no tenien cap distintiu que les identificués. Els palaus de la noblesa, en canvi, solien ostentar els seus escuts a la façana; encara se'n poden veure alguns. La gent d'ofici també gravaven a les llindes de les portes d'entrada els emblemes de la feina que duïen a terme, que sovint consistien en l'eina o les eines més característiques.

- Actualment encara podem veure a la plaça de Sant Felip Neri, on és ubicat el Museu del Calçat, que a la façana, entre les finestres, hi ha relleus de sabates i un lleó que representa sant Marc, patró dels sabaters; en aquesta casa hi havia hagut el gremi dels sabaters.
- Sabíeu que el retolament oficial dels carrers data de l'any 1770? Aleshores fixaren a les parets uns plafons de rajoles amb el fons blanc, damunt del qual destacava amb lletres blaves el nom del carrer, el del districte, el del barri i el de la parròquia.
- Encara podem veure que la majoria dels noms de carrers de Ciutat Vella provenen de l'edat mitjana. Alguns, per exemple, corresponen a antics propietaris o a famílies destacades de la història de la ciutat. En són exemples Lledó, Serra, Bacardí i Quintana.
- Durant l'expansió de la ciutat, vers el segle XIX, s'incrementà el nombre de carrers. Cada urbanització comportava la creació de nous carrers. Sabíeu que alguns noms podien ser escollits pel propietari? Era un costum arrelat a Barcelona posar el nom del propietari o dels propietaris, com també el dels seus parents.
- Sabíeu que, pel que fa a l'Eixample, la proposta de noms dels carrers va ser encarregada a **Víctor Balaguer**? Alguns es corresponen amb les conquestes dutes a terme per **Jaume I** en el segle XIII.
- **Carrers dedicats a conquestes:**
  - **Carrer d'Aragó: Aragó.** Regió septentrional de la Península Ibèrica. Antic reialme confederat amb Catalunya.
  - **Carrer de València: València.** Principal ciutat del País Valencià, conquerida per Jaume I en 1238.

- **Carrer de Mallorca: Mallorca.** Illa balear. Recorda la conquesta de Jaume I en 1229.
- **Carrer del Rosselló: Rosselló.** Comarca de la Catalunya del Nord que ocupa l'extrem nord-est del Principat, annexada a França l'any 1659 (Tractat dels Pirineus).
- **Carrer de Còrsega: Còrsega.** Illa mediterrània, històricament vinculada a Catalunya. Els seus lligams amb la Corona catalano-aragonesa s'extingiren l'any 1458, en morir Alfons IV.
- **Carrer de Provença: Provença.** País d'Occitània, comtat governat des de 1125 per Ramon Berenguer III, del Casal de Barcelona. En record de la unió de Provença amb Catalunya, reflectit en el casament de la comtessa Dolça de Provença amb el comte de Barcelona, Ramon Berenguer III.
- **Carrers dedicats a personatges:**
  - **Carrer de Viladomat: Antoni Viladomat i Manald** (1678-1755). Pintor i religiós. Nom proposat per Víctor Balaguer.
  - **Carrer de Roger de Llúria: Roger de Lloria** (1250- 1305). Almirall de la flota catalana, amb la qual va aconseguir importants victòries en defensa dels interessos catalans a la Mediterrània.
  - **Carrer de Roger de Flor: Roger de Flor** (1268-1305). Cavaller i aventurer. Cap de l'expedició dels almogàvers a l'Orient.
  - **Carrer de Villarroel: Antoni de Villarroel i Peláez** (1656 -1742). Comandant suprem de les forces catalanes defensores de Barcelona l'any 1714.
  - **Carrer de Pau Claris: Pau Claris i Casademunt** (1586 -1641). Polític i eclesiàstic. President de la Generalitat (1638-1641). Proclamà la República Catalana sota la protecció de França.
  - **Carrer de Balmes: Jaume Lluçà Balmes i Urpià** (1810-1848). Eclesiàstic, filòsof, polític i escriptor.
  - **Carrer d'Aribau: Bonaventura Carles Aribau i Farriols** (1798-1862). Escriptor, economista, taquígraf i polític.
  - **Carrer d'Enric Granados: Enric Granados i Campiña.** Compositor i pianista. Juntament amb Albéniz, fou el creador de l'escola catalana moderna de piano.

- Sabíeu que en temps de la **Dictadura de Primo de Rivera** (1923) es van modificar els noms arrelats a la història de la ciutat per d'altres amb referència a la història espanyola?
- Amb la guerra civil (1939) havien estat modificats un gran nombre de carrers. Sabíeu que finalment, amb la democràcia, es van regularitzar i traduir al català prop de seixanta carrers?

2. ENCANTS I RACONS DE BARCELONA

2.1. LA RAMBLA

La Rambla havia estat un rierol format per aigües que provenien de les muntanyes que coronen el pla de la ciutat.

- Sabíeu que la paraula *rambla* és la forma catalanitzada del terme àrab *ramla*, que significa «sorrall», «rierol», «torrent» o «curs d'aigua»?
- Sabíeu que Barcelona tenia una gran fama per les seves clavegueres, comentades pels forasters, i que, segons la veu popular, fou una de les primeres urbs modernes que va tenir aquest sistema? Moltes poblacions importants, abans de construir clavegueres, venien a veure com eren fetes les de Barcelona?
- Sabíeu que probablement és un dels carrers més transitats d'Europa?
- Sabíeu que el primer dels plataners que ens dóna ombra va ser trasplantat l'any 1859 directament de la Devesa de Girona, el parc urbà més gran i frondós de Catalunya.

2.1.1. Rambla de Canaletes

Correspon al primer tram de la Rambla i es troba entre la plaça de Catalunya i el xamfrà dels carrers de Santa Anna i Bonsuccés.

Aquesta rambla va prendre el nom de les torres de les muralles del segle XIV, anomenades «Canaletes» per les canals d'aigua que hi passaven per a abastar aquest sector de la ciutat. Sembla que havien estat destinades a la defensa d'un palau o castell.

- Sabíeu que aquestes torres havien servit de presons militars i que hi van estar tancats, entre altres personatges, l'escriptor **Jovellanos** i el **general Lacy**?
- Sabíeu que, segons la veu popular barcelonina, és tradició anar a la font de Canaletes a fer un glop d'aigua quan es visita la ciutat per primera vegada i que totes les persones que beuen d'aquesta font s'enamoren de la ciutat i hi tornen un dia o altre?

- Actualment la font de Canaletes és el punt de trobada dels seguidors del Futbol Club Barcelona. Aquesta tradició de celebracions va néixer en els anys trenta, quan els afeccionats al futbol sense mitjans per a saber els resultats dels equips catalans anaren a la redacció del diari *La Rambla* a llegir una pissarra, que hi havia penjada davant la font, amb els resultats dels partits. Això motivà que les celebracions fossin al mateix lloc, fins a convertir-se aquest en un punt de celebració habitual durant els grans triomfs esportius.
- A la cantonada de la Rambla amb el carrer dels Tallers hi trobem la **Cocteleria Boadas** (c.Tallers, 1). Es tracta d'un antic establiment que va ser el primer a Barcelona a oferir combinats de begudes alcohòliques, l'any 1933.

2.1.2. Rambla dels Estudis (Rambla dels Ocells)

Aquest tram és limitat pels carrers del Carme i la Portaferrissa. En el segle XVI hi havia l'Edifici d'Estudi General o universitat, que li ha donat el nom. **Felip V** va fer enderrocar aquest edifici per construir-hi una caserna.

- Tradicionalment s'hi fa el mercat dels ocells, a la banda on toca el sol.
- Sabíeu que molt a prop, a l'alçada del carrer de la Canuda, que ens porta fins a la plaça de la Vila de Madrid, podem visitar una necròpolis romana que l'any 1936 una bomba de la guerra civil va deixar al descobert?
- Fent cantonada amb el carrer de la Portaferrissa hi trobem el Palau Moja, conegut també com a Palau del **Marquès de Comillas**. Sabíeu que aquest fou un dels primers edificis que va tenir autorització per a obrir finestres a la façana?
- Sabíeu que al carrer de Pretrixol número 4 hi va viure l'escriptor **Àngel Guimerà**?
- Us havíeu fixat mai que a l'alçada de la Portaferrissa, si mirem a terra, hi veiem un antifaç? És un homenatge de **Joan Brossa** a la Rambla. En 1991 va guanyar el premi Sebastià Gasch, que atorga el Foment de les Arts Decoratives (FAD).

2.1.3. Rambla de les Flors (Rambla de Sant Josep)

Tram conegut també com a rambla de Sant Josep, gràcies a l'antic convent de Sant Josep.

- Sabíeu que aquest nom l'hi va posar l'escriptor **Josep Maria de Sagarra**?

- Sabíeu que durant el segle XIX era l'únic lloc de Barcelona on es venien flors i que, en les tertúlies que es formaven a les parades de les floristes, el pintor **Ramon Casas** va trobar la seva millor model, la qual, més endavant, acabaria convertint-se en la seva esposa?
- Sabíeu que aquest tram de la Rambla és un dels pocs indrets barcelonins dedicat únicament a les flors?
- Sabíeu que quatre Carolines de la mateixa família fa més d'un segle que són a la mateixa parada de la Rambla?
- Al costat del Palau de la Virreina hi ha una botiga molt antiga, la **Casa Beethoven** (Rambla Sant Josep, 97), on podem trobar tota mena de partitures musicals, antigues i modernes.
- Sabíeu que el Mercat de la Boqueria és el més important de la ciutat?
- Al número 94 hi trobem el Palau Nou de la Rambla, que actualment és un edifici d'alta tecnologia, amb un pàrquing robotitzat d'onze plantes subterrànies.
- Al número 100 hi trobem la **Casa Gimeno** (La Rambla, 100), especialitzada en cigars havans, els millors de tot Barcelona i, probablement, de tot Europa.
- Us havíeu fixat mai que a la Casa dels Paraigües, d'estil oriental, hi ha la imitació d'un drac xinès a la façana?

2.1.4. Rambla dels Caputxins (Rambla del Centre)

També coneguda com a rambla del Centre, el seu nom es deu a un antic convent de frares caputxins.

- Us havíeu fixat mai que a partir del Pla de la Boqueria hi trobem una part del paviment que fou decorat per **Joan Miró**?
- Sabíeu que l'Hotel Orient, que data de 1842, és el més antic de la ciutat?
- Aquí hi trobem també el Cafè de l'Òpera, una de les cafeteries més antigues que es conserven a la ciutat, de l'any 1929. En aquella època un cafè costava 35 cèntims de les antigues pessetes.
- Encara podem veure el Teatre Principal, el més antic de Barcelona i un dels més antics de l'Estat espanyol. Malgrat que no consta amb aquest nom fins a 1868, sabem que, en aquest lloc, l'any 1667 s'hi va inaugurar un petit teatre amb capacitat per a 800 persones.

- Molt a prop, al mig de la Plaça Reial, hi trobem la font de les Tres Gràcies. Sabíeu que els fanals centrals de la plaça van ser dissenyats per **Antoni Gaudí** en 1878?

2.1.5. Rambla de Santa Mònica

És el vestíbul del port, on s'alça l'antic convent dels Agustins Descalços (1626), convertit avui en el Centre d'Art Santa Mònica, en el qual es fan exposicions periòdicament.

- Sabíeu que el nom de carrer dels Escudellers designa les persones que feien o venien escudella (la típica sopa catalana), plats i altres objectes de terrissa? Aquest fou el carrer on es van instal·lar els terrissaires de l'edat mitjana.
- Encara podem veure les Drassanes, construïdes l'any 1378, les més grans i completes d'època medieval de tot món, com també l'edifici gòtic civil més important de la ciutat. Actualment hi ha el Museu Marítim, creat durant la guerra civil (1936-1939) i inaugurat l'any 1941. Hi destaca *El Ictíneo*, el primer submarí de la història, construït pel català **Narcís Monturiol**.

2.2. EL BARRI GÒTIC

El perímetre de l'antiga colònia romana de Barcino va ser testimoni de l'esplendor del comtat de Barcelona i de la Catalunya dels segles IX al XII. Els reis catalano-aragonesos van transformar la ciutat romana en una important ciutat medieval, l'actual Barri Gòtic, un dels racons més bonics i romàntics de la ciutat.

- Sabíeu que la denominació de Barri Gòtic data de principis del segle XX? Just aleshores Barcelona començava a ser important i moderna, i van decidir de «restaurar» el que avui dia coneixem com a Barri Gòtic.
- Sabíeu que l'antiga ciutat romana de Barcino no fou descoberta fins a començaments del segle XX? A causa de les obres de la Via Laietana, decidiren de traslladar la Casa Clariana Padellàs (actual Museu d'Història de la Ciutat) del carrer dels Mercaders a la ubicació actual i, aleshores, en fer els fonaments per a la nova ubicació, van descobrir per casualitat l'antiga ciutat de Barcino.
- Encara podem veure el campanar de Santa Àgata (plaça del Rei). Té forma de corona perquè havia estat una capella reial. A l'interior hi havia una galeria secreta que connectava la capella amb el Palau Reial.
- Sabíeu que el Palau del Lloctinent va ser construït com a residència del lloctinent o virrei, encara que aquest no hi va viure mai? Al llarg de la història ha tingut diferents usos: havia estat també una presó i la seu de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

- Sabíeu que el call o barri jueu de Barcelona va ser el centre cultural més important de Catalunya en els segles XI, XII i XIII, amb cinc sinagogues? Al carrer del Marlet número 1 encara hi podem veure una làpida hebrea, trobada l'any 1820 gràcies a unes obres, que fa referència al rabí Samuel Hassardi.
- Sabíeu que la casa de Sant Domènec del Call (c. de Sant Domènec del Call, 6) és documentada com la més antiga de la ciutat, habitada des del segle XII? Diuen que durant la postguerra va ser un bordell molt famós.
- Encara podem veure les parets de les façanes de Sant Domènec del Call, inclinades a causa d'un terratrèmol l'any 1428.
- Encara podem veure, a la façana de l'església de Sant Felip Neri, unes marques de metralla causades per una bomba de la guerra civil, que va caure allà l'any 1938. Diuen que la va llançar un avió de **Mussolini**, que buscava el Palau de la Generalitat.
- Sabíeu que encara es pot veure una bomba de la Revolució de 1868 del **general Prim** contra **Isabel II**, incrustada a l'edifici del carrer de **Sòcrates** número 2, del barri de Sant Andreu?
- Sabíeu que l'església de Sant Felip Neri era visitada cada dia per **Antoni Gaudí**, que hi anava a oir missa, a peu, des de la Sagrada Família? De fet, diuen que el dia en què va morir es dirigia cap a Sant Felip Neri, malgrat que, per culpa del tràgic accident, no hi arribà mai.
- Sabíeu que en aquesta mateixa plaça hi ha el Museu del Calçat i que, com a curiositat, hi podem veure encara el motlle utilitzat per a fer les sabates del Monument de Colom, que fa 1,22 metres?
- Sabíeu que les muralles romanes de Barcino són les més fortes, modernes i tècnicament desenvolupades fetes a l'Occident en l'època romana?
- Sabíeu que les muralles romanes van defensar la ciutat durant gairebé mil anys? Tot i la seva imponent solidesa, no van poder aguantar el setge i atac d'Almanson l'any 985.
- Sabíeu que durant molts segles la Plaça Nova va ser escenari d'execucions públiques? Segons la tradició, el bandoler **Joan de Serrallonga** fou executat en aquest indret.
- Sabíeu que la façana de la catedral de Barcelona és neogòtica (s. XIX i XX) però que segueix el projecte de **Mestre Carllí** de 1408, conservat a l'Arxiu Capítular?

- Encara podem veure, al claustre de la catedral, tretze oques blanques, les quals, a part de ser les vigilants del claustre, ens recorden que Santa Eulàlia va morir quan tenia tretze anys i que va patir tretze martiris.
- Encara podem veure, al claustre de la catedral, la tomba de **Manuel Girona**, el qual va finançar la façana de la catedral. De fet, ell volia ser enterrat dins la seu, però en aquest lloc només hi podien ser enterrats bisbes o reis.
- Encara podem veure, a la plaça de **Ramon Berenguer el Gran**, el campanar gòtic de Santa Àgata, construït sobre una torre romana. Malgrat que el conjunt és aparentment harmoniós, entre una torre i l'altra hi ha mil anys de diferència quant a l'època de la construcció.
- Sabíeu que els edificis de serveis i els grans magatzems del Portal de l'Àngel, convertit avui en una gran zona comercial, van ser construïts en la segona dècada del segle XX i que, per tant, són uns dels més antics de la ciutat?
- Encara podem veure **Els Quatre Gats** (c. Montsió, 3 bis) , un edifici modernista construït per **Josep Puig i Cadafalch**. Va ser inaugurat el 12 de juny de 1897. Actualment és un restaurant on es pot degustar la cuina catalana. S'hi solien reunir artistes modernistes, com ara **Picasso, Casas, Rusiñol** o **Nonell**, i diuen que, quan eren junts, s'emborratxaven i aleshores els venia la inspiració per a les seves obres. Aquest cafè va acollir la primera exposició de **Pablo Picasso**.
- Sabíeu que el Portal de l'Àngel havia estat un antic camí que menava a una de les portes de sortida de les muralles del segle XIII?
- Encara podem veure, al final del Portal de l'Àngel, a la font de Santa Anna, un abeurador de cavalleries. És un dels pocs elements d'aquest tipus que queden a Barcelona de l'època en què encara no hi havia cotxes.
- Sabíeu que la plaça de Catalunya va ser urbanitzada a començaments del segle XX per a unir la part antiga de la ciutat amb l'Eixample? Té una superfície de 50.000 m², comparable a la d'altres grans places, com ara la de Sant Pere, del Vaticà, o la de l'Étoile, de París.
- Encara podem veure la Sala Parés (c. de Petritxol,5), la galeria d'art on va exposar els seus quadres **Picasso**.
- Segons la tradició, sembla que l'església dels Sants Just i Pastor és la més antiga de Barcelona. Va ser fundada durant la reconstrucció de la ciutat duta a terme per **Lluís I, «el Piadós»**, vers l'any 801. Sabíeu que aquesta església tenia un privilegi conegut com a «testament sacramental», únic al país, amb el qual, si algú moria sense haver fet testament però tenia almenys dos testimonis que adreessin el testament sota jurament davant l'altar, aquest adquiria validesa notarial?

- Sabíeu que, en l'època romana, el fòrum romà era situat a la zona de la plaça de Sant Jaume i que, per tant, fa més de dos mil anys que la ciutat és governada des del mateix lloc?
- Sabíeu que darrere de l'ajuntament, a la plaça de Sant Miquel, s'hi han trobat restes del que havien estat unes termes romanes?
- Encara podem veure, molt a prop del carrer de Ferran, al passatge del Crèdit número 4, la casa on va néixer el pintor **Joan Miró**.
- Sabíeu que al número 4 del carrer de Lledó hi va viure **Joan Fiveller**, ciutadà barceloní que fou conseller en cap de la ciutat? Va ser l'únic capaç de reclamar al rei **Ferran I** el pagament de l'impost per a menjar carn.
- Sabíeu que molt a prop, al carrer de la Lleona, hi havia un dels primers parcs zoològics d'Europa, construït gràcies a **Pere III**, «el Cerimoniós»?
- Encara podem veure l'església de Sant Jaume, que té per origen una sinagoga jueva que l'any 1394 els jueus conversos van transformar en església cristiana.

2.3. LA RIBERA

- Sabíeu que l'església de Sant Pere de les Puelles va ser una de les fundacions monàstiques de l'alta edat mitjana construïda fora muralles?
- Encara podem veure la plaça de les Basses de Sant Pere, producte de la conversió en 1825 de les antigues basses d'aigua que feia el Rec Comtal, un gran canal que portava l'aigua del Besòs a la ciutat.
- Sabíeu que el Rec Comtal portava aigua fins a Montcada i que fou construït, en bona part, aprofitant el traçat d'un antic aqüeducte romà?
- Sabíeu que el carrer dels Carders va ser el resultat de la urbanització de l'antiga via romana que menava a Barcino? Durant l'edat mitjana es coneixia com a *Strata Francisca*; era el camí que portava al país dels francs.
- Sabíeu que el conjunt format pel carrer de la Bòria i la plaça de la Llana, juntament amb el carrer dels Corders i el dels Carders, resseguia un antiga via romana?
- Al carrer de la Bòria número 23 hi trobem una botiga ben curiosa, **Collecionisme Coixet**, especialitzada en xapes, cartells, postals i cromos antics.
- Sabíeu que al carrer de la Princesa número 16 hi ha la **Llibreria Almirall**, un comerç de 1773 especialitzat fa més de vint-i-cinc anys en temes sagrats i religiosos? Aquest va ser el primer carrer empedrat, a mitjan segle XIX.

- Encara podem veure la capella de Marcús, que pren el nom de **Bernat Marcús**, un burgès ric que es va fer banquer. Diuen que tenia moltes propietats, entre d'altres, la muntanya de Montjuïc. Fou un dels pocs homes que, sense ser noble, va arribar a formar part del Consell del comte **Ramon Berenguer IV**. En aquesta capella, dedicada a la Mare de Déu de la Guia, s'hi reunia la Confraria del Gremi dels Troters, el primer servei de correus instal·lat a Europa l'any 1187.
- Sabíeu que, segons la tradició, al carrer dels Mirallers número 5 hi va viure el bandoler **Joan de Serrallonga**?
- Sabíeu que el carrer de Montcada va ser el centre de la vida senyorial de la Barcelona dels segles XIV i XV? Per aquest motiu hi trobem un gran nombre de palaus. Actualment és el nucli d'arquitectura civil gòtica més important de la ciutat.
- Encara podem veure l'actual Museu Picasso (Palau Aguilar), molt semblant al pati central del Palau de la Generalitat.
- Sabíeu que al final del carrer Montcada hi trobem el carrer de les Mosques, el qual té menys d'un metre d'ample? És el més estret de la ciutat.
- Sabíeu que el Born, durant l'època medieval, va ser un dels espais més amplis, on se celebraven festes populars, justes i torneigs. En aquell temps el torneig era anomenat també amb el verb *bornar*.
- Sabíeu que el Mercat del Born (1873) va ser una de les construccions de ferro més importants de Barcelona? Fou mercat central de la ciutat fins a 1967.
- Encara podem veure, molt a prop del Born i de església de Santa Maria del Mar, el Fossar de les Moreres, antic cementiri vinculat a aquesta església. En aquest fossar hi van ser enterrats bona part dels defensors de la ciutat durant el setge de 1713-1714, quan les tropes borbòniques atacaren la ciutat. Avui el conjunt del Fossar de les Moreres es considera un monument, ja que és tot un símbol per a Catalunya.
- Sabíeu que la primera pedra de església de Santa Maria del Mar la van posar l'any 1329 com a acció de gràcies per la conquesta de Sardenya per part dels catalans? Ho diu en les làpides del portal de les Moreres. L' església era l'autèntica catedral del barri de la Ribera, format per comerciants i mariners. Fou construïda en no gaire més de cinquanta anys, ja que en el 1383 hi van posar l'última pedra. En la construcció hi va participar activament tota la població de la Ribera. És l'única gran església gòtica catalana perfectament acabada per fora.
- Sabíeu que l'església de Santa Maria del Mar, juntament amb la catedral de Mallorca, té els espais interiors més amplis del gòtic europeu pel que fa a esglésies de tres naus? Diuen que és, molt probablement, l'església gòtica més bella del món.
- Encara podem veure, a la plaça del Born número 20, un balcó de ferro forjat amb dracs. És un dels rars exemplars de ferro forjat medieval que es conserven.

- Sabíeu que molt a prop, concretament a la plaça del Duc de Medinaceli, s'hi van filmar algunes de les seqüències de la pel·lícula *Todo sobre mi madre*, dirigida per **Pedro Almodóvar**?
- Sabíeu que al davant de la Llotja hi havia una petita escullera del port de Barcelona? De fet, la ciutat no havia tingut mai un bon port; la major part dels vaixells fondejaven davant el front marítim, delimitat per les Drassanes i la Llotja.
- Encara podem veure els fanals de tres braços del Pla de Palau, que van ser dissenyats per **Antoni Gaudí** l'any 1878.
- Sabíeu que a la plaça de les Olles hi ha la botiga **Custo BCN**, del dissenyador barceloní que ha fet emblemàtics els seus dibuixos arreu del món?
- Sabíeu que el barri de la Barceloneta el van començar a construir en 1753 per allotjar-hi les persones que, després de la caiguda de la ciutat l'11 de setembre de 1714, havien estat obligades a enderrocar les seves cases de la Ribera per a construir la ciutadella militar? Van anar a terra sis esglésies i vuit-centes llars.
- Encara podem veure la casa on va viure **Ferdinand de Lesseps** (al costat de església de Sant Miquel del Port), constructor del canal de Suez que va ser cònsol de Barcelona.
- Sabíeu que a la Barceloneta hi va néixer **Carmen Amaya**, la coneguda balladora de flamenc?
- Encara podem veure Can Ramonet, la primera tasca construïda a la Barceloneta (1763). D'aleshores ençà funciona com a restaurant
- Encara podem veure la Torre del Rellotge, que és l'edificació més antiga del port (1722). Va funcionar com a far fins a mitjan segle XIX.
- Sabíeu que el Museu d'Història de Catalunya va ser inaugurat el 29 de febrer de 1996? És obra dels arquitectes **Josep Breda** i **Agustí Mateos**.

2.4. EL RAVAL

- Les primeres muralles de Barcelona van ser les romanes, les quals varen defensar la ciutat durant gairebé mil anys. En el segle XIII es va aixecar una altra muralla per encerclar les noves viles que havien sorgit extramurs. El barri del Raval va quedar integrat a la ciutat gràcies a la construcció de la tercera muralla, en temps de Pere III, «el Cerimoniós» (s. XIV).
- Sabíeu que *raval* és una paraula d'origen àrab (*rabad*), que significa «fora muralles»?

- Sabíeu que, durant l'edat mitjana, en tota la zona hi havia un gran nombre de convents, com per exemple el convent del Carme, el de Jerusalem, el de Montalegre o el dels Àngels, entre d'altres? A partir de la segona meitat del segle XIV es va prohibir la construcció de nous convents a la ciutat.
- Sabíeu que al voltant de la plaça dels Àngels, en l'època moderna, s'hi va construir el conjunt de la Casa de la Caritat i dels Infants Orfes? Actualment en aquest indret hi ha dues institucions culturals de primer ordre: el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB).
- Sabíeu que al carrer dels Àngels, l'any 1919, Isidre Carasso va elaborar industrialment el primer iogurt Danone de l'Estat espanyol? A aquest producte li atribuïen propietats màgiques i terapèutiques.
- Encara podem veure, a la plaça del Pedró, la façana principal de la capella de Sant Llàtzer, una antiga leproseria. És del segle XII i la va fer construir el bisbe **Guillem de Tarroja** per a allunyar els leprosos de la ciutat . Actualment aquest espai s'utilitza per a fer-hi exposicions.
- Encara podem veure, entre els carrers del Carme i de Hospital, l'antic l'Hospital de la Santa Creu, que es començà a construir l'any 1401. De fet, l'hospital modernista de Sant Pau, de **Lluís Domènech i Montaner**, és hereu de l'antic Hospital de la Santa Creu. El nom oficial de totes dues institucions és el mateix.
- Sabíeu que al carrer de Sant Pau hi ha un dels hotels més antics de la ciutat? És l'Hotel Peninsular, que data de 1888. En aquest mateix carrer hi trobem la Fonda Espanya, la planta baixa de la qual és obra de Domènech i Montaner; l'any 1904 va guanyar el Premi al Millor Establiment.
- Encara podem veure el monestir romànic de Sant Pau del Camp, l'església més antiga del Raval i també una de les més antigues de la ciutat, que ja existia l'any 912. Va ser destruïda parcialment per l'atac d'Almansor en el segle X, perquè quedava fora muralla i al camí que portava a Barcelona.
- Sabíeu que els visigots anomenaven Barcelona *Barchinona* i els àrabs, *Barshiluna*?
- Encara podem veure la granja més antiga de la ciutat, que es troba en aquest barri, molt a prop del carrer del Carme (c. de Xuclà, 4-6) la **Granja M. Viader** (c.Xuclà, 4-6) , fundada l'any 1870. Aquí s'hi va fabricar el primer Cacaolat, vers 1931, tot i que el producte no fou presentat fins a 1933.
- Sabíeu que el carrer dels Tallers deu el seu nom als talladors de carn que s'hi van instal·lar durant l'edat mitjana? Avui dia és un dels més comercials i freqüentats de la ciutat, on destaquen, sobretot, botigues de música i moda *freak*.

2.5. L'EIXAMPLE

El districte de l'Eixample és fruit del creixement de la ciutat. Barcelona va estar envoltada amb les muralles medievals fins al segle XIX. Actualment és un dels districtes amb més prestigi. Forma un conjunt arquitectònic modernista únic a Europa.

- Sabíeu que les muralles no van ser enderrocades fins a 1854-1856? Tot i això, fins l'any 1858 no es va permetre de fer el pla urbanístic per a «eixamplar» la ciutat.
- Sabíeu que en el 1859 el consistori barceloní va convocar el concurs de projectes urbanístics i que el guanyador fou l'arquitecte **Rovira i Trias**? Paral·lelament, però, el Govern central va encarregar el projecte a **Ildefons Cerdà**. Finalment el Pla Cerdà es va imposar per decret, anul·lant així la decisió de l'Ajuntament de Barcelona.
- Sabíeu que l'Eixample va ser construït coincidint amb la industrialització de Catalunya, entre finals del segle XIX i començaments del XX?
- Sabíeu que, sobretot la part central i dreta de l'Eixample, va ser el barri de la burgesia catalana, la qual competia per veure qui tenia la millor casa del districte? D'aquesta manera crearen un estil propi: el modernisme.
- Sabíeu que Barcelona és l'única ciutat del món amb **nou edificis** declarats «**Patrimoni de la Humanitat**» per la UNESCO? L'any 1984 van obtenir aquesta distinció el Park Güell, el Palau Güell i la Casa Milà, i en el 1997, el Palau de la Música Catalana i l'Hospital de Sant Pau. El 2006, la cripta i la Façana de la Nativitat de la Sagrada Família, la Casa Vicens, la Casa Batlló i la cripta de la Colònia Güell han entrat de ple dret en la llista de la UNESCO.
- Sabíeu que el pintor català **Ramon Casas** es va instal·lar a l'Eixample l'any 1899? A la **Casa Casas** (Pg. de Gràcia, 96) també hi va viure **Santiago Rusiñol**.
- Molt a prop hi trobem **La Carte du Vin** (c. de Pau Claris, 169), especialitzada en vins i caves, amb més 1.200 referències i 50 denominacions d'origen.
- Sabíeu que el primer ascensor de Barcelona es va instal·lar a la **Casa Francesc Ferreras** (c. de Mallorca, 248)?
- Encara podem veure el que hom considera el primer edifici modernista de la ciutat, l'Editorial Montaner i Simon (1879), obra de **Domènech i Montaner**.
- Actualment és la seu de la **Fundació Antoni Tàpies**.
- Sabíeu que a l'esquerra de l'Eixample hi ha l'anomenat Eixample Rosa, amb prop de cent locals per a gais, dirigits per gais?
- Sabíeu que el barri de Gràcia va ser una vila independent fins a 1897.

- Sabíeu que a la **plaça del Sol** hi havia hagut un refugi antiaeri? Actualment hi ha un pàrquing.
- Encara podem veure la **Casa Vicens** (c. de les Carolines, 24), el primer edifici que Gaudí va construir com a arquitecte a Barcelona.

CURIOSITATS LITERÀRIES

EL QUIXOT A BARCELONA

- Sabíeu que el llibre del *Quixot* transcorre, des del capítol 60 fins al 66 de la segona part, a Barcelona.
- Segons la novel·la, des de Montjuïc vigilaven els atacs dels pirates turcs i avisaven de la seva presència.
- Segons la novel·la, don Quixot va entrar a Barcelona, guiat pel bandoler Rocaguinarda, pel Portal de Mar.
- Segons la novel·la, el carrer de Perot lo Lladre recorda que el bandoler Perot Rocaguinarda s'estava en aquest carrer quan acollí don Quixot.
- Sabíeu que la impremta que visità don Quixot s'ha identificat amb la de Sebastià de Comellas, que era situada al número 14 del carrer del Call?
- **Sabíeu que la Casa de Cervantes, al passeig de Colom número 2, és on hom creu que va viure Cervantes en la seva estada a Barcelona, vers l'any 1610?**
- Sabíeu que el lloc on don Quixot va ser vençut pel cavaller de la Blanca Lluna, era la platja de davant del Portal de Mar. A partir d'aquí don Quixot cau malalt i inicia la tornada a casa, on recuperarà la lucidesa i més tard morirà.

ESTABLIMENTS HISTÒRICS

1. TEATRES, CAFÈS I ENTRETENIMENT

- Encara podem veure el **Gran Teatre Liceu** (La Rambla, 51-59) , creat l'any 1847, un dels més antics de la ciutat. Malauradament fou destruït per un incendi el 31 de gener de 1994. Finalment, un cop restaurat, va tornar a obrir el 7 d'octubre de 1999.
- Encara podem veure el **Teatre Molino**, que passà de ser un cafè-concert anomenat La Pajarera l'any 1899, a esdevenir tot un mite del Paral·lel. A partir de 1910 es va dir Petit Moulin Rouge; però, arran d'un decret franquista que pretenia espanyolitzar el local, va dir-se El Molino. Prescindiren de traduir *rouge* per les connotacions històrico-polítiques del mot (*rojo*) en aquell temps. L'interior, una bella sala modernista, va ser dissenyat per Joaquim Raspall. Amb motiu de la celebració de l'Exposició Internacional de 1929, s'afegí a la façana la característica silueta del molí amb les aspes, segons el disseny de Josep Alemany, i, juntament amb l'escenari, són «Patrimoni de la Ciutat». Els braços del molí però no van començar a girar fins a 1930. Finalment van deixar de funcionar de 1936 a 1989. El local va tancar definitivament les seves portes l'any 1997, i avui dia està pendent de tornar-les a obrir.
- Encara podem veure el **Teatre Romea** (c. Hospital, 51), un dels més antics de la ciutat (142 anys), inaugurat en 1863. Va obrir on hi havia hagut l'antic convent de Sant Agustí, i ben aviat es va identificar amb la petita burgesia barcelonina i els sectors populars. Es diu així en honor de l'actor murcià **Julián Romea**.
- Sabíeu que al **Teatre Lliure** (Plaça Margarida Xirgu, 1) , en un angle de la façana, hi ha una petita escultura? Representa uns angelets, que ens recorden la prematura mort de **Manuel Maria Mayol** (1899-1929), un dels arquitectes que va construir aquest edifici com a Palau d'Agricultura per a l'Exposició Internacional de 1929.
- Encara podem veure, al **Teatre Poliorama** (Rambla dels estudis, 115) de la Rambla, el rellotge que marcava l'hora oficial de la ciutat. A finals del segle XIX era difícil de saber quina era l'hora oficial, i per aquest motiu es va instal·lar aquest rellotge. La Reial Acadèmia de les Ciències i les Arts arribà a un acord amb l'ajuntament en 1891 per a donar aquest servei. L'encarregat que tot funcionés a l'hora va ser el científic Eduard Fontserè.
- Encara podem veure la sala de ball **La Paloma** (c. del Tigre, 27), fundada per tres amics l'any 1903. El nom l'hi va posar **Ramon Daura**, fent referència a un dels tres gossos del vigilant del local; els animals es deien com els carrers més propers (*Tigre, León i Paloma*).

- Encara podem veure, al port, les **Golondrinas**, les quals fa més de cent anys que naveguen pel port de Barcelona. Van ser creades en 1888, gràcies a l'Exposició Universal; però, sobretot, a causa del Monument de Colom.
- Encara podem veure el **Cafè de l'Òpera** (La Rambla, 74), un dels més antics de la ciutat, ja que inicià la seva activitat restauradora a finals del segle XVIII com a taverna-hostal. A mitjan segle XIX es va convertir en una xocolateria d'estil vienès. Avui dia es conserven d'aquesta època els miralls i altres elements decoratius. Sabíeu que amb el sobrenom de «La Mallorquina» va ser punt de trobada de l'aristocràcia i alta burgesia barcelonina? Inaugurat com a Cafè de l'Òpera a finals de 1928, actualment forma part del patrimoni històric de la ciutat. Hi han passat personatges com Joan Miró, Pablo Picasso, Salvador Dalí o Terenci Moix.
- Encara podem veure el **Cafè Zurich**, un dels punts de trobada dels barcelonins. Situat al número 1 de la plaça de Catalunya, amb més de vuitanta anys d'història i modernitzat no fa gaire, continua sent un dels números u de la ciutat.

2. RESTAURANTS i HOTELS

- Sabíeu que el **Restaurant 7 Portes** (Pg. Isabel II, 14) s'anomenava inicialment Cafè de les 7 portes i que va ser inaugurat l'any 1836? En 1942 va passar a mans de **Paco Perellada**, fundador d'una prestigiosa dinastia de restauradors catalans.
- Encara podem veure el **Restaurant Los Caracoles** (c. Escudellers, 14), regentat per la família Bofarull durant més de quatre generacions. La casa va ser fundada en 1835 com a taverna, i, per acompanyar la beguda, servien un plat de cargols. L'èxit d'aquesta oferta culinària va fer que la clientela el conegués com Los Caracoles. El rètol amb el nou nom no va ser col·locat fins a 1915, coincidint amb una ampliació del local, que ocupava ja la cantonada del carrer dels Escudellers. Fins a 1934 no va assolir la categoria de restaurant.
- Encara podem veure, al **Restaurant Orotava** (c. Consell de Cent, 335), un mosaic de Miró a la façana. Diuen que el pintor era molt generós i que un dia va dibuixar en un tovalló de paper una mena d'esbós, que posteriorment fou ampliat i transformat en mosaic.
- Encara podem veure l'**Hotel Ritz** (actual Hotel Palace, Gran Via corts catalanes, 668), que funciona com a hotel de cinc estrelles Gran Luxe des de 1919. Aquest hotel era la «casa» de **Salvador Dalí** a Barcelona. Sempre que venia a la ciutat, s'allotjava a la mateixa suite; fins i tot va arribar a passar-hi temporades més o menys llargues (setmanes i mesos). En homenatge al pintor, actualment la suite on s'allotjava rep el nom de Suite Reial Salvador Dalí.

3. BOTIGUES

- Sabíeu que la **Pastisseria Foix** (Plaça de Sarrià, 12-13) de Sarrià va obrir l'any 1886 i que, per tant, és una de les més antigues de la ciutat? Fou inaugurada per Josep Foix i Riera, pare de l'il·lustre poeta Josep Vicenç Foix.
- Sabíeu que el doctor Alexander Fleming va visitar els **Laboratoris del Doctor Esteve** de Barcelona? La penicil·lina havia estat aplicada amb caràcter experimental a l'Hospital de Sant Pau, i aquest va ser el motiu de la visita de Fleming. L'origen d'aquests laboratoris és la farmàcia que la dinastia dels Esteve va començar a regentar a Manresa l'any 1787.
- Sabíeu que l'any 1986 va tancar la **Confiteria Llibre i Serra**, la qual funcionava des de 1900 i fins i tot havia arribat a ser la proveïdora de la Casa Reial, el Palau de Pedralbes i el Palau d'Orient de Madrid?
- Sabíeu que **Tomás Cebado**, l'any 1892, va inaugurar a la Rambla la primera perruqueria de dones de l'Estat espanyol?
- Sabíeu que la **Joiiera Roca** (Pg.de Gràcia, 18) té una història centenària, de quatre generacions? La primera botiga instal·lada al carrer Ample número 50 com a rellotgeria és de 1888. Més tard, l'any 1909, es traslladà a la Rambla com a joiera. Encara podem veure la botiga que va ser inaugurada l'any 1934 al passeig de Gràcia xamfrà Gran Via. El disseny interior és obra de **Josep Lluís Sert**.
- Sabíeu que va ser el poble, el qui va batejar amb el nom d'Anís del Mono el licor de **Vicenç Bosch**? Inicialment s'anomenava Anisado Refinado Vicente Bosch, amb una fórmula d'invenció pròpia i artesana, il·lustrada amb un mico.
- Encara podem veure, a la Plaça Reial, la que va ser la botiga del **Taxidermista** (Plaça Reial, 8) (1889). Amb més d'un segle d'història, avui és un cafè-restaurant. Sabíeu que **Salvador Dalí**, en un dels seus viatges a Barcelona, la va visitar i va demanar que li servissin dues-centes mil formigues? També li van dissecar un tigre, un lleó i un rinoceront.
- Encara podem veure la **Cereria Subirà** (c.Baixada de la Llibreteria, 7) , la botiga més antiga de Barcelona. Es manté pràcticament invariable des de 1847. Els Subirà són la tercera generació d'una cereria històrica fundada l'any 1761.
- Sabíeu que **L'Herbolari del Rei** (c.del Vidre, 1) , un dels herbolaris més antics de la ciutat, é de 1823? En aquella època els herbolaris, predecessors dels farmacèutics, feien ús d'herbes medicinals per a guarir. L'any 1858 va passar a ser proveïdor oficial de la Casa Reial Espanyola. Un altre fet curiós és que fins a 1994 va ser regentat per la família Ballart, la mateixa que havia fundat l'establiment en el segle XIX.

- Encara podem veure el **Mercat de la Boqueria** (La Rambla, 91), que és el mercat més gran de l'Estat espanyol. El seu nom és Mercat de Sant Josep, en record del convent dels carmelites descalços de Sant Josep, que ocupà el solar fins al segle XIX. Com a mercat cobert fou inaugurat oficialment el dia de Sant Josep (19 de març) de 1840, amb disseny de l'arquitecte Mas Vilà. Tot i això, hi ha documentació de 1217 que dóna fe de la presència de taules de venda de carn a prop de l'actual Pla de la Boqueria. La coberta metàl·lica és de 1914. Les parades que hi ha avui dia corresponen majoritàriament a la tercera o quarta generació de venedors. Hi trobem una gran varietat de productes de qualitat, i no fa gaire ha obert una parada on fins i tot podem comprar formigues i una altra on hi ha fins a noranta varietats d'ous.
- Encara podem visitar la **Casa Gispert** (c.Sombrerers, 23), mestres torradors des de 1851, especialitzats en torrefacció de cafè i fruits secs. Manté l'antic forn de llenya, únic a Europa, i el mobiliari original. L'any 1999 l'associació francesa Les Gourmands Associés li va atorgar, a París, el premi *Coq d'Or*, una distinció que premia els productes de qualitat excepcional i reconeix aquesta casa com un dels deu millors establiments artesans alimentaris d'Europa.
- Encara podem veure la **Farmàcia Bolós** (Rambla de Catalunya, 77) , fundada l'any 1902, que conserva la decoració modernista de l'època. El seu fundador, Antoni Novellas, va vendre la farmàcia a Antoni Bolós en 1927; d'aleshores ençà, l'actual propietari és el dissetè de la generació d'aquesta nissaga de farmacèutics. Sabíeu que, en la guerra civil, l'establiment havia de restar obert durant els bombardeigs i que això va obligar el propietari a viure en una pensió situada al mateix edifici? Diuen que és una de les farmàcies modernistes més belles de Barcelona.

PEL·LÍCULES

LLISTA DE PEL·LÍCULES

- *ESPAÑA OTRA VEZ* (1969), del director Jaime Camino
- *LA REDADA* (1971), del director José A. De la Loma
- *LA PLAÇA DEL DIAMANT* (1982), del director Francesc Betriu
- *BAR-CEL-ONA* (1987), del director Ferran Llagostera
- *BARCELONA LAMENTO* (1991), del director Luis Aller
- *BARCELONA* (1994), del director Whit Stillman
- *TODO SOBRE MI MADRE* (1999), del director Pedro Almodóvar
- *EN CONSTRUCCIÓN* (2001). del director José Luis Guerin
- *GAUDÍ AFTERNOON* (2001), de la directora Susan Seidelman
- *EL EMBRUJO DE SHANGAI* (2001), del director Fernando Trueba
- *HIJOS* (2001), del director Marco Bechis
- *UNA CASA DE LOCOS* (*L'auberge espagnole*) (2002) del director Cédric Klapisch
- *AMOR IDIOTA* (2004), del director Ventura Pons